

Jeter Pallari

OPPISOPIMUSKOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN
VIRANOMAISTEHTÄVÄT

Liiketalouden koulutusohjelma
yritysjuridiikan suuntautumisvaihtoehto
2011

OPPISOPIMUSKOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄN VIRANOMAISTEHTÄVÄT

Pallari, Jeter
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Lokakuu 2011
Ohjaaja: Minna Kuohukoski
Sivumäärä: 39
Liitteitä: 1

Asiasanat: oppisopimuskoulutus, koulutuksen järjestäjä, ammatillinen koulutus, laki ammatillisesta koulutuksesta, laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta

Opinnäytetyön aiheena on selvittää oppisopimuskoulutuksen järjestäjän viranomais-tehtävät. Tavoitteena on selvittää oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtävään vai-kuttavat lait ja asetukset sekä miten lainsäädäntö vaikuttaa oppisopimuskoulutuksen järjestäjän toimintaan.

Tässä opinnäytteessä tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiiviseen tutkimusmene-telmään kuuluvaa teemahaastattelua. Haastattelun teemoja olivat oppisopimuskoulu-tuksen viranomaistehtävät, lainsäädäntö sekä niiden vaikutus oppisopimuskoulutuk-sen järjestäjän toimintaan. Teemojen valintaan vaikuttivat opinnäytteen keskeiset kä-sitteet. Haastateltaviksi valittiin henkilöitä, jotka toimivat oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtävissä.

Tutkimus osoitti, että oppisopimuskoulutusta koskeva lainsäädäntö on laaja ja moni-puolinen. Toimintaa ohjaavat lait ja asetukset useasta eri laista. Oppisopimuskoulu-tuksen järjestämistä voidaan pitää tarkimmin säädeltyinä koulutuksen järjestämismuo-tona. Oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtävät ovat sekä hallinnollisesti että oi-keudellisesti vaativimpia koulutuksen järjestäjän tehtäviä.

Oppisopimuskoulutus on erityinen koulutuksen järjestämismuoto. Siksi sen erityis-piirteiden tulee vaikuttaa oppisopimuskoulutuksen järjestäjän toiminnan organisoin-tiin. Oppisopimuskoulutuksen järjestäminen ei ole oppilaitoslähtöistä toimintaa vaan koulutuksen järjestäjälle kuuluvaa hallinnollista toimintaa. Tämän vuoksi toiminnan organisoinnissa on otettava huomioon henkilöstön osaaminen ja määrä sekä annetta-va oppisopimustoimistolle riittävän itsenäinen asema, jotta viranomaistehtävän hoito korostuu.

Tutkimuksessa tuli esille että oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtävää ei ole sel-keästi määritelty lainsäädännössä. Oppisopimuskoulutuksen järjestäjien toimintaa on syytä ohjata yhdenmukaisemmaksi.

OFFICIAL DUTIES OF AN APPRENTICESHIP TRAINING PROVIDER

Pallari, Jeter
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
October 2011
Supervisor: Minna Kuohukoski
Number of pages: 39
Appendices: 1

Keywords: apprenticeship training provider, education provider, vocational training, law on vocational education, vocational adult education act

This thesis deals with the official duties of an apprenticeship training provider. The purpose is to find out about the laws and regulations that affect apprenticeship, and how legislation affects the operation of an apprenticeship training provider.

Qualitative research methodology, including a theme interview, was used as a research method. The interview topics included the official duties of apprenticeship training and legislation and their impact on the operation of an apprenticeship training provider. These subjects were chosen because of the key concepts of the thesis. The interviewees were people who work for an apprenticeship training provider.

The research showed that apprenticeship legislation is wide and varied. Operation is guided by different kinds of laws and regulation. Apprenticeship training can be regarded as the most closely regulated form of organized training. The official duties of apprenticeship training are legally and administratively the most demanding tasks of an education provider.

Apprenticeship training is a special type of vocational training. Therefore, special features will affect the organization of an apprenticeship training provider's operation. Apprenticeship training in an organization should not be school-oriented; it should be administrative activity that is responsibility of the apprenticeship training provider. Therefore, the amount and expertise of personnel and independence has to be taken into account. Also, the apprenticeship training provider must be able to function independently enough so that the task of apprenticeship training as an official duty will be emphasized.

The research showed that the official duties of an apprenticeship training provider are not clearly defined in legislation. The apprenticeship training providers' operation should be controlled to make it more uniform.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
1.1	Kohteena olevan ongelman kuvaus	5
1.2	Opinnäytetyön taustaa.....	6
1.3	Opinnäytetyöongelma.....	6
1.4	Viitekehys	7
1.5	Käytettävät menetelmät ja aineiston kerääminen	8
1.5.1	Käytettävät menetelmät.....	8
1.5.2	Aineiston kerääminen.....	8
2	OPPISOPIMUSKOULUTUS	9
2.1	Historia.....	9
2.2	Oppisopimuskoulutuksen järjestäminen	10
2.3	Oppisopimuskoulutuksen määrällinen kehitys	13
3	OPPISOPIMUSKOULUTUKSEN LAINSÄÄDÄNTÖ.....	14
3.1	Aiempi lainsäädäntö	14
3.2	Voimassaoleva lainsäädäntö	15
3.3	Oppisopimuskoulutuksen rahoitus.....	16
4	OPPISOPIMUSKOULUTUKSEN VIRANOMAISTEHTÄVÄT	18
4.1	Oppisopimustoimiston rooli	18
4.2	Oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtävän lainsäädäntö	19
4.2.1	Laki ammatillisesta koulutuksesta	19
4.2.2	Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta.....	20
4.2.3	Asetus ammatillisesta koulutuksesta.....	21
4.2.4	Asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta	23
4.2.5	Opetusministeriön asetus oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisista eduista tietopuolisen opetuksen aikana.....	23
4.2.6	Muu oppisopimusta koskeva lainsäädäntö.....	24
4.3	Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen -raportti.....	26
5	HAASTATTELUTUTKIMUKSEN TULOKSET.....	28
5.1	Haastattelun toteutus.....	28
5.2	Oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtävät.....	28
5.3	Kehittämiskohteet	31
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	32
	LÄHTEET.....	36
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

1.1 Kohteena olevan ongelman kuvaus

Oppisopimuskoulutus on ollut paljon julkisuudessa viime kuukausina. Yhtenä syynä on ollut väärinkäytökset muutaman oppisopimuskoulutuksen järjestäjän keskuudessa. Erityisesti on nostettu esille oppisopimuskoulutuksen järjestäjän viranomaisvastuuta. Miten lainsäädäntö vaikuttaa oppisopimuskoulutukseen? On olemassa useita eri lakeja, jotka vaikuttavat oppisopimuskoulutuksen järjestäjän toimintaan.

Oppisopimuskoulutuksen keskeiset lait sisältyvät ammatillisen koulutuksen järjestämistä ja rahoitusta koskevaan lainsäädäntöön. Oppisopimus on aina työsuhteista koulutusta. Näin ollen myös työlainsäädännöllä on vaikutusta oppisopimuksen toimintaan. Lisäksi oppisopimuskoulutusta koskevaa lainsäädäntöä ja määräyksiä löytyy useista julkista hallintoa ja viranomaisten toimintaa säätelevistä laeista, asetuksista sekä määräyksistä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen 2011, 12.)

Satakunnan koulutuskuntayhtymä tulee olemaan oppisopimuskoulutuksen järjestäjä vuoden 2013 alusta. Silloin osa nykyisen Satakunnan oppisopimuskeskuksen toiminnasta siirtyy sille. Kuinka uusi oppisopimuskoulutuksen järjestäjä pystyy vastaamaan niihin haasteisiin, jota lainsäädäntö sille asettaa? Miten oppisopimuskoulutuksen järjestäjän viranomaistehtävät vaikuttavat toiminnan organisointiin? Mihin asioihin on kiinnitettävä huomiota, jotta oppisopimuskoulutus on laadukasta?

Satakunnan koulutuskuntayhtymä eli Sataedu on vuoden 2010 alusta toimintansa käynnistänyt ammatillisen koulutuksen järjestäjä. Sataedu syntyi kun Kokemäkjokilaakson sekä Pohjois-Satakunnan koulutuskuntayhtymät yhdistivät toimintansa. Sataedun organisaatio rakentuu kolmesta osasta: Satakunnan ammattiopisto, Satakun-

nan aikuiskoulutuskeskus ja kehitys- ja palvelutoimintayksikkö. Koulutuksen järjestäjällä on noin 3000 opiskelijaa. Henkilöstöä on noin 400 työntekijää.

1.2 Opinnäytetyön taustaa

Työskentelen tällä hetkellä Sataedussa oppisopimuskoordinaattorina. Tehtäviini liittyvät oppisopimuskoulutuksen tietuopuolisen koulutuksen tuottajan ja oppisopimustoimiston yhteistyön kehittämiseen. Lisäksi valmistellaan tulevaa oppisopimuskoulutuksen järjestäjän aloitusta vuonna 2013. Tästä syystä olen ollut halukas ja innokas perehtymään oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtäviin ja niiden hoitoon. Siksi omaa ja työnantajaani hyödyttäen olen valinnut tämän opinnäytetyön aiheen.

Oppisopimuskoulutuksen järjestämisen tullessa osaksi Sataedun omaa toimintaa, eteen tulee asioita, joihin organisaation on sopeuduttava. Sataedun on tunnettava omat oikeudelliset vastuunsa oppisopimuskoulutuksen järjestäjänä. Se, että Satakunnan oppisopimuskeskuksesta siirtyy henkilökuntaa vanhoina työntekijöinä Sataedun palvelukseen, auttaa tilannetta huomattavasti. Kuitenkin Sataedun on valmistauduttava siihen, että jatkossakin oppisopimuskoulutuksen laadukas toiminta ja joustavuus säilyvät, samalla kun huolehditaan asianmukaisesti lakisääteisistä vastuista.

1.3 Opinnäytetyöongelma

Opinnäytetyöni aihealue liittyy oppisopimustoimiston oikeudellisiin vastuisiin ja viranomaistehtävään. Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää miten lainsäädäntö velvoittaa oppisopimustoimiston toimimaan.

Opinnäytetyöni teoriaosassa käsittelen oppisopimustoimiston toimintaan vaikuttavaa lainsäädäntöä. Opinnäytetyöni empiriaosassa (käytännön osassa) pyrin selvittämään lainsäädännön vaikutusta oppisopimustoimiston toimintaan.

Opinnäytetyölläni pyrin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Miten lainsäädäntö määrittelee oppisopimuskoulutuksen järjestäjän viranomaistehtävän?
- 2) Mitä kuuluu oppisopimuskoulutuksen järjestäjän viranomaistehtävään?
- 3) Miten viranomaistehtävä ja lainsäädäntö on otettava huomioon oppisopimuskoulutuksen järjestäjän toiminnan suunnittelussa?

Opinnäytetyöni hyötynä on, että Satakunnan koulutuskuntayhtymän tuleva uusi oppisopimustoimisto, joka aloittaa toimintansa vuoden 2013 alusta, on tietoinen omista oikeudellisista vastuistaan sekä osaa ottaa ne huomioon omassa toiminnassaan. Opinnäyte ohjaa uuden oppisopimuskoulutuksen järjestäjän toiminnan suunnittelua.

1.4 Viitekehys

Tämän opinnäytetyön viitekehys muodostuu oppisopimukseen liittyvästä lainsäädännöstä ja sen velvoittavasta vaikutuksesta oppisopimuskoulutusjärjestäjän toimintaan.

Keskeisiä käsitteitä ovat oppisopimuskoulutus, koulutuksen järjestäjä, viranomais-tehtävä.

Oppisopimuskoulutus on määräaikaan työsuhteeseen perustuvaa ammatillista koulutusta, jota täydennetään oppilaitoksen toteuttamalla tietuudellisesti opetuksella. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998 17 §.)

Koulutuksen järjestäjällä tarkoitetaan ammatillisen perus- ja/tai lisäkoulutuksen järjestäjää, jolla on koulutuksen järjestämisen edellytyksenä olevat opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämät järjestämisluvat. Kun järjestetään ammatillista perus- tai lisäkoulutusta oppisopimuskoulutuksena, koulutuksen järjestäjä on viranomainen, joka vastaa oppisopimuskoulutuksen johdosta ja valvonnasta ja on oppisopimuskoulutuksen valtionosuusrahoituksen alkuperäinen saaja. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998 8 §; Opetus- ja kulttuuriministeriö, Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen 2011, 13.)

Viranomaistehtävillä tarkoitetaan oppisopimuskoulutuksen järjestäjälle kuuluvia joh- to ja valvontatehtäviä, joita ovat mm. oppisopimuksen hyväksyminen, opiskelijan henkilökohtaisen opiskeluohjelman laatiminen, koulutusedellytysten arviointi, työ- paikalla tapahtuvan opiskelun seuranta ja valvonta, tietopuolisen opetuksen hankki- minen, näyttötutkintotilaisuuden järjestäminen, opintososiaalisista etuuksista päättä- minen sekä koulutuskorvausten maksaminen. (Opetusministeriön kirje 19.6.2008, Dnro 4/503/2008.)

1.5 Käytettävät menetelmät ja aineiston kerääminen

1.5.1 Käytettävät menetelmät

Tässä opinnäytetyössä on valittu menetelmäksi kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivi- sella eli laadullisella tutkimusmenetelmällä pyritään ymmärtämään kohteen laatua, omi- naisuuksia sekä merkityksiä. Tavoitteena on kuvata ilmiöiden laatua eikä määrää, ja jo- kaista tutkimuksen osaa tarkastellaan kokonaisuuden osana ja suhteessa kokonaisuuteen. (Niskanen 2008.) Kvalitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä kerätä aineistoa, joka te- kee mahdollisimman monenlaiset tarkastelut mahdolliseksi (Alasuutari 1994, 74). Kvali- tatiivisessa tutkimuksessa yleisimmät aineiston hankintamenetelmät ovat haastattelut, havainnoinnit ja valmiit aineistot. Näitä menetelmiä voidaan käyttää vaihtoehtoina, rin- nakkain tai yhdisteltynä tutkittavan ongelman ja resurssien mukaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71.)

1.5.2 Aineiston kerääminen

Aiheeni on valinnut oman työni ja työnantajan tilanteen kannalta. Työskentelen oppi- sopimuskoordinaattorina Satakunnan koulutuskuntayhtymässä. Työnantajastani tulee oppisopimuskoulutuksen järjestäjä vuonna 2013. Toivon opinnäytetyön auttavan se- kä itseäni että työnantajaani järjestämään oppisopimuskoulutusta laadukkaasti sekä lakien ja asetusten mukaisesti.

Tässä tutkimuksessa tullaan keräämään aineisto teemahaastattelujen avulla. Vaikka teemahaastatteluja ohjaa haastattelurunko, on varsinaisessa haastattelussa kysymys aina vuorovaikutuksesta, jonka aikana haastatteliija pyrkii selvittämään tutkimustehtävään oleellisesti kuuluvia asioita. Keskustelevassa, epävirallisen oloisessa vuorovaikutuksessa on mahdollista tulla esiin seikkoja, joita haastattelun tekijä ei ole osannut etukäteen ennakoida. (Eskola & Vastamäki 2001, 24-25.)

Teemahaastattelua voidaan pitää lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimuotona. Haastattelun teemat ovat kaikille haastateltaville samat, mutta kysymysten tarkka muoto puuttuu ja käsittelyjärjestystä voidaan keskustelun aikana muuttaa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.)

Aineisto kerätään teemahaastatteluin, joita pidetään valituille henkilöille Satakunnan oppisopimuksen henkilökunnasta sekä vähintään kahden muun oppisopimustoimiston työntekijälle. Haastattelun valittavat ovat kokeneita oppisopimuskoulutuksen toimijoita. Teemahaastattelulle laaditaan alustavat teema-alueet ja niihin sopivat kysymykset. Teemahaastattelun valintaa puoltaa myös haastattelutilanteen vapaamuotoisuus. Teemahaastattelu toteutetaan keskustelumaisesti ja siksi se jättää mahdollisuuksia haastateltavien vapaalle puheelle.

2 OPPISOPIMUSKOULUTUS

2.1 Historia

Oppisopimuskoulutuksella on pitkä ja perinteikäs historia ja siksi sitä voidaan pitää todennäköisesti vanhimpana ammatillisen koulutuksen järjestämismuotona. Jo muinainen Hammurabin laki tunsikin oppisopimuksen. Tuo muinainen Mesopotamian lainsäätäjä ja kuningas Hammurabi (1792 - 1750 eaa.) viittasi ainakin kahdessa lakipykälässään ammatin opettamiseen työpaikalla (Koulutuskeskus Salpauksen [www-sivut](http://www.salpauk.fi) 2011).

Myös Suomessa on pitkä perinne oppisopimuksella. Jo 1600-luvulla käsityöaloilla ammatti opetettiin mestarin ohjauksella hänen työpajassaan. Näin luotiin oppipoikakisälli-mestari-järjestelmä, joka voidaan nähdä toiminnassa osin vielä tänäkin päivänä (Koulutuskeskus Salpauksen www-sivut 2011).

2.2 Oppisopimuskoulutuksen järjestäminen

Skotlantilaiset Canning ja Lang (2004, 164) luonnehtivat oppisopimuskoulutusta seuraavasti: ”Oppisopimus on työnantajan sponsoroima ammatillisen koulutuksen systemaattinen ohjelma, jossa yhdistyvät osa-aikainen koulutus ja työssäoppiminen, mihin liittyy kokemus työyhteisössä työskentelystä. Tämä kokonaisuus johtaa tunnustettuun ammatilliseen tutkintoon”

Oppisopimuskoulutus on työelämälähtöinen koulutusmuoto, jossa suurin osa koulutuksesta toteutuu työpaikoilla normaalien työtehtävien yhteydessä. Tätä työpaikalla tapahtuvaa oppimista täydennetään tietopuolisella opetuksella. Työnantaja on se, joka viime kädessä tekee päätöksen opiskelijan pääsemisestä oppisopimuskoulutukseen. (Lankinen & Viinisalo 2008, 145.) Opiskelija on aina määräaikaaisessa työsuhteessa oppisopimusaikana, jolloin työnantaja maksaa työehtosopimusten mukaista palkkaa sekä huolehtii työsuhteeseen liittyvistä sivukuluista ja vakuutuksista. Opiskelijalla on muut normaaliin työsuhteeseen kuuluvat etuisuudet. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998 17, 18 §; Opetus- ja kulttuuriministeriö, Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen 2011, 11.)

Oppisopimuskoulutuksena voidaan järjestää useaa erityyppistä koulutusta. Oppisopimuksella on mahdollista opiskella ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon. Valittavana on yli 350 erilaista ammatillista tutkintoa. Lisäksi on mahdollista opiskella ammatillista lisäkoulutusta, joka ei ole tutkintotavoitteista. (Nikkilä 2011, 8; Lahtinen & Lankinen 2010, 176.) Oppisopimuksella ei voi kuitenkaan opiskella korkeakoulututkintoja eikä ammattikorkeakoulututkintoja. (Opetushallitus 2001, Aikuiskoulutusopas 2011, 43).

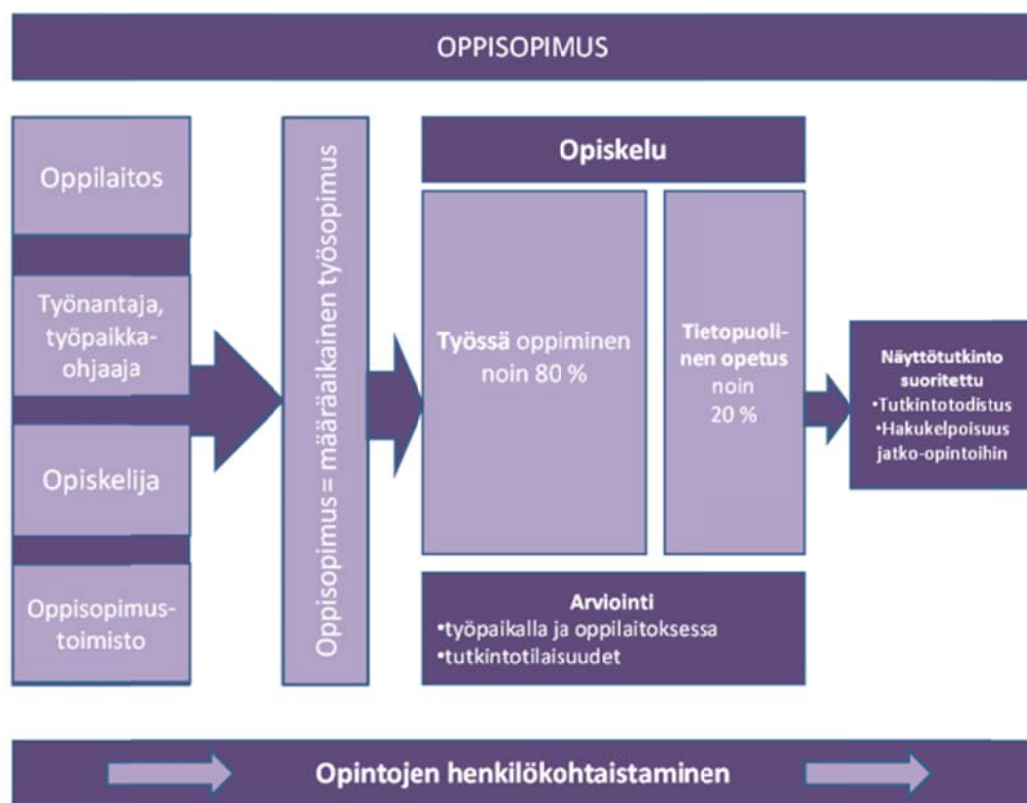
Ammatillisena perustutkinnot voidaan suorittaa joko ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintoina. Pääsääntöisesti ne suoritetaan kuitenkin näyttötutkintoina. Perustutkinnon nimellinen laajuus on 120 opintoviikkoa ja opinnot arvioidaan asteikolla 1-3. Perustutkinto antaa kelpoisuuden korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin ja yleisen kelpoisuuden ammattikorkeakouluopintoihin. Oppisopimuksena toteutettavien perustutkintokoulutukset kestävät yleensä 2-3 vuotta. (Asetus ammatillisesta koulutuksesta 811/1998 2, 10 §; asetus eräiden opintojen tuottamasta kelpoisuudesta ammattikorkeakouluopintoihin 355/2003; Opetushallituksen www-sivut 2011.)

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot suoritetaan vain näyttötutkintoina, jossa ammattitaito osoitetaan tutkintotilaisuuksissa. Arviointi suoritetaan asteikolla hyväksytty tai hylätty. Ammattitutkinto antaa kelpoisuuden vastaavan alan ammattikorkeakouluopintoihin. Erikoisammattitutkinto ei yksin anna jatko-opintokelpoisuutta. (Asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 812/1998 7 §; asetus eräiden opintojen tuottamasta kelpoisuudesta ammattikorkeakouluopintoihin 355/2003; Opetushallituksen www-sivut 2011.)

Oppisopimuksen voi solmia 15 vuotta täyttänyt henkilö. Yläikärajaa ei ole olemassa. Oppisopimus voidaan solmia sekä uuteen työsuhteeseen tulevan että myös jo työsuhteessa olevan henkilön kanssa. Lisäksi virkasuhteisille ja yrittäjille on myös mahdollista järjestää oppisopimuskoulutusta. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998 17 §; Satakunnan oppisopimuskeskuksen www-sivut 2011.)

Oppisopimuskoulutus on ainoa työsopimukseen perustuva koulutusmuoto. Siksi koulutuksen edellytyksenä on työpaikka, jolla on edellytykset järjestää tutkinnon perusteiden mukaista koulutusta. Tähän sisältyy riittävä tuotanto- ja palvelutoiminta, tarpeellinen työvälineistö sekä osaamiseltaan pätevää henkilökuntaa, joka voi toimia työpaikkakouluttajana. Oppisopimuskoulutuksesta tapahtuu noin 70-80 prosenttia työpaikalla, josta on nimettävä työpaikkakouluttaja opiskelijalle. Työpaikalla annettavaa koulutusta täydennetään tietopuolisella koulutuksella, jota antavat pääsääntöisesti ammatilliset oppilaitokset. (Suomalainen 2009, 10.) Lisäksi työpaikan on huolehdittava siitä että opiskelijalla on mahdollisuus työskennellä niissä työtehtävissä, jotka ovat välttämättömiä sen ammattitaidon hankkimiseksi, jotka ovat määriteltä

Opetushallituksen hyväksymissä tutkinnon perusteissa. Tähän sisältyy myös se, että opiskelijalle on annettavaa asiantuntevaa ohjausta, joka kehittää hänen ammatillista osaamistaan ja mahdollistaa suorittaa haluttu tutkinto. Työpaikan on myös annettava mahdollisuus osallistua tietopuolisiin opintoihin. (Opetusministeriö, Oppisopimus-koulutuksen kehittäminen 2007, 14.)

Kuva 1. Oppisopimuksen osapuolet ja toteutus (Verkkoapaja 2011)

Oppisopimuskoulutus on julkisen valvonnan alaista toimintaa ja sen järjestäminen on sidottu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämään ammatillisen koulutuksen järjestämislupaan. Järjestämislupaa voivat hakea kunnat, kuntayhtymät, rekisteröidyt yhteisöt tai säätiöt tai valtion oppilaitokset ja valtion liikelaitokset. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998 8 §.) Oppisopimuskoulutuksen järjestäjä vastaa oppisopimuskoulutuksen toteuttamisesta, johdosta ja valvonnasta sekä muista viranomaistehävistä. Järjestämisluvan saaneella koulutuksen järjestäjällä on yleinen suunnittelu-, ohjaus- ja valvontavastuu siitä, että oppisopimuskoulutus toteutuu säädösten ja määräysten mukaisesti. (Lahtinen & Lankinen 2010, 180.) Järjestämisluvassa määrätään alat, joilla koulutuksen järjestäjä voi oppisopimuskoulutusta järjestää. Oppisopimus-

koulutusta ei ole kuitenkaan säädelty alakohtaisesta eikä alueellisesti. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, Oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmän kehittäminen 2011, 14.)

Koulutuksen järjestäjä voi tarvittaessa hankkia tietopuolisen koulutuksen sekä tutkintotilaisuuksien järjestämisen myös toiselta toimijalta. (Lahtinen & Lankinen 2010, 181.) Tietopuoliseen koulutukseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettujen lakia. (Arajärvi & Aalto-Setälä 2004, 151.) Mutta kokonaisvastuu koko oppisopimuskoulutuksesta säilyy kuitenkin koulutuksen järjestäjällä. Oppisopimuskoulutusta siis toteutetaan usein verkostomaisesti, sillä toimijoita voi olla useita. Tämä asettaa haasteita niin hallinnollisesti kuin pedagogisestikin.

Koulutuksen järjestäjää maksaa työnantajalle koulutuskorvausta työssäoppimisen ohjauksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. (Asetus ammatillisesta koulutuksesta 811/1998, 6§.) Osapuolet sopivat korvauksesta erikseen jokaisen oppisopimuksen osalta ennen kuin sopimus hyväksytään. (Arajärvi & Aalto-Setälä 2004, 151.) Samoin koulutuksen järjestäjä maksaa opiskelijalle tietopuolisten opintojen osalta matka- ja majoituskorvauksia sekä mikäli opiskelija ei saa tuolta ajalta palkkaa myös päivärahaa ja perhe-avustusta. (Asetus oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisista eduista 799/2007.)

2.3 Oppisopimuskoulutuksen määrällinen kehitys

Oppisopimuskoulutus on varsin merkittävä koulutuksen järjestämismuoto. Oppisopimuskoulutuksen osuus on noin 15 % ammatillisen koulutuksen kokonaisvolyymistä. Oppisopimuskoulutuksen suosio on kasvanut koko 2000-luvun ajan. Oppisopimusten kokonaismäärä vuonna 2010 oli noin 43 000.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
<i>Amm. peruskoulutus</i>	12 344	12 655	12 572	12 919	15 016	19 733	22 831	18 738	14 373
Amm. lisäkoulutus	18 599	21 267	22 577	22 231	22 122	26 225	28 277	27 162	28 124

Taulukko 1. Oppisopimusopiskelijoiden määrän kehitys vuosina 2002–2010.

Lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmän kehittäminen, 2011, 11

Vuosien 2005 ja 2008 välisenä aikana kasvoi erityisesti ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä oppisopimuskoulutus. Opiskelijamäärän kasvu on kohdistunut epätasaisesti suhteessa alueelliseen ja alakohtaiseen koulutuksen järjestäjäkenttää. (Opetusministeriö, Kirje ammatillisen koulutuksen järjestäjille 19.6.2008.) Tämä kasvu on ollut ennakoitua nopeampi sekä keskittynyt muutamille koulutuksen järjestäjille. Kasvu on aiheuttanut opetus- ja kulttuuriministeriön toimittamia tarkastuksia koulutuksen järjestäjille, joiden toiminnassa on havaittu voimakasta kasvua. (Opetusministeriö, tiedote 30.12.2008.) Tarkastusten perusteella osalta toimijoista on ryhdytty miljoonien jopa kymmenien miljoonien eurojen suuruisen valtionosuuksien takaisin perintään ja koulutuksen järjestämisluvan peruuttamiseen. (Opetushallitus 2009.)

3 OPPISOPIMUSKOULUTUKSEN LAINSÄÄDÄNTÖ

3.1 Aiempi lainsäädäntö

Ensimmäinen oppisopimusta koskeva laki säädettiin Suomessa vuonna 1923. (Oppisopimuslaki 125/1923.) Tuolloin oppisopimus lähti jälleen liikkeelle käsityöaloilla. Samaan aikaan toivottiin että oppisopimus koulutusmuotona lisääntyisi teollisuuden parissa, jossa ei ollut käytössä juurikaan koulutusjärjestelmää. (Eskelinen 2007, 4.)

Vuonna 1968 voimaan tulleen oppisopimuslain mukaan oppisopimuskoulutuksesta tuli ammatillista peruskoulutusta koulumuotoisen koulutuksen rinnalle. (Oppisopimuslaki 422/1967.) Samalla teoriaopetus tuli osaksi koulutusta. Oppisopimustoiminnan paikallishallinto ulotettiin kaikkiin kuntiin. (Hallituksen esitys 311/1992.)

Vuoden 1993 alussa on tullut voimaan laki, joka mahdollisti solmia oppisopimuksen periaatteessa kaikkeen kouluasteen ja opistoasteen koulutukseen. (Laki oppisopimuskoulutuksesta 1605/1992.) Lain piiriin kuului nyt myös ammatillinen korkea-aste

koulutus. Samaan aikaan velloneen taloudellinen lama aiheutti oppisopimusten määrän laskua. Tästä johtuen opetusministeriö ja työministeriö ryhtyivät markkinoimaan oppisopimuskoulutusta voimakkaasti ja oppisopimusten määriä lisättiin. (Lankinen & Viinisalo 2008, 75 - 79.) Oppisopimuksen hallinto tuli samalla kunnalliseksi tehtäväksi. (Hallituksen esitys 200/1993.)

3.2 Voimassaoleva lainsäädäntö

Seuraava lainuudistus tuli voimaan vuonna 1999. Silloin uudistettiin koko koulutusta koskeva lainsäädäntö. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998, Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 631/1998.) Samassa yhteydessä erillinen laki oppisopimuskoulutuksesta kumottiin. Uuden lain mukaan ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavat tutkinnot ovat ammatillisia perustutkintoja ja korkeammat koulutusasteet eivät olleet enää mahdollista toteuttaa oppisopimuksena. Laki myös laajensi oppisopimuksen järjestämisvaltuudet koskemaan periaatteessa kaikkia koulutuksen järjestäjiä. Oppisopimuksen järjestämis- ja koordinoituvastuut siirrettiin koulutuksen järjestäjille. (Lankinen & Viinisalo 2008, 83.) Tässä yhteydessä myös oppisopimuksen rahoitusta koskevat säädökset koottiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin. (Hallituksen esitys 86/1997.)

Oppisopimusta koskevat säännökset sisällytettiin lakiin ja asetukseen ammatillisesta koulutuksesta (630/1998, asetus 811/1998). Ammatillista lisäkoulutusta koskevat säännökset sisällytettiin lakiin ja asetukseen ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998, asetus 812/1998). Oppisopimuskoulutuksen rahoitusta säädellään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetulla lainsäädännöllä (635/1998, asetus 806/1998). Oppisopimuskoulutukseen sovelletaan työsopimuslakia (55/2001) siten, kuin lain ammatillisesta koulutuksesta 18 §:ssä säädetään. Oppisopimusopiskelijan saamat opintososiaaliset edut ovat ilmaistu laissa ammatillisesta koulutuksesta (630/1998) ja niitä tarkennetaan opetusministeriön asetuksessa 799/2007.

Opetushallitus on antanut henkilökohtaistamismääräyksen (43/011/2006), joka asettaa koulutuksen järjestäjälle veloitteen tarjota aikuisille asiakaslähtöisesti suunnitell-

tua ja toteutettua ohjausta, tukea ja palveluja ammattitaidon hankkimiseen sekä näyttötutkinnon suorittamiseen. Määräys on jokaista koulutuksen järjestäjää velvoittava. Määräyksen mukaan asiakkaalle on laadittava kolmivaiheinen henkilökohtaistamissuunnitelma, joka sisältää hakeutumisvaiheen, tutkinnon suorittamisen sekä tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisen. Henkilökohtaistamista koskeva asiakirja tulee dokumentoida, jonka allekirjoittavat tutkinnon suorittaja, koulutuksen järjestäjä sekä tarvittaessa koulutuksen toteuttaja.

Opetushallitus on antanut myös määräyksen (10/011/2006), joka säätelee oppisopimuskoulutuksesta annettavia todistuksia.

3.3 Oppisopimuskoulutuksen rahoitus

Lain opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 635/1998 perusteella opetus- ja kulttuuriministeriössä säädetään vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteina käytettävät yksikköhinnat, joiden perusteella oppisopimusrahaa maksetaan koulutuksen järjestäjille. Yksikköhinnat lasketaan koulutusaloittain toteutuneiden kustannusten pohjalta joka neljäs vuosi. Vuosien 2008 – 2011 laskennan pohjavuotena on vuosi 2005 ja vuosien 2012 – 2015 pohjavuotena on 2009. Oppisopimuskoulutuksena toteutetun ammatillisen peruskoulutuksen hinta määräytyy oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnan perusteella. Ammatillisen koulutuksen yksikköhintojen laskenta perustuu valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin, joihin luetaan mukaan koulutuksen järjestäjän kirjanpidon mukaiset poistot eikä huomioida oppisopimuskoulutuksessa aiheutuneita kustannuksia. Yksikköhintaan vaikuttaa myös tuloksellisuuden perusteella määräytyvä osuus, joka on enintään 2 % valtakunnallisista kokonaiskustannuksista. Tulorahoituksen laskennassa on mukana myös oppisopimuskoulutuksena toteuttava ammatillinen peruskoulutus. (Opetushallitus, Opetus ja kulttuuritoimen rahoitus - Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2011.)

Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinta on 63,13 % ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Vuoden

2011 yksikköhinta on 6 707,08 euroa. (Opetushallitus, Opetus ja kulttuuritoimen rahoitus - Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2011, 35.)

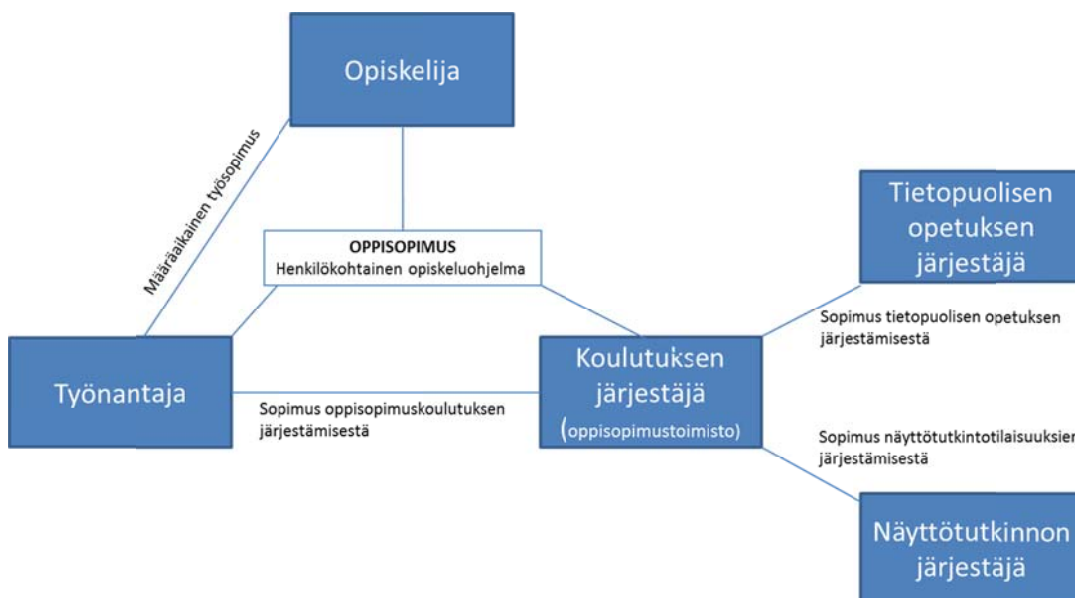
Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää vuosittain oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat valtion talousarvion rajoissa erikseen ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta varten sekä erikseen ei-tutkintotavoitteista ammatillista lisäkoulutusta varten. Ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen vuoden 2011 yksikköhinta on 3 268,70 euroa /opiskelija ja muun oppisopimuksena toteutettavan ei-tutkintotavoitteisen ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinta on 2 360,73 euroa/opiskelija, joita voidaan porrastaa järjestäjän tuloksellisuuden perusteella. Tulorahoituksen osuus rahoitusvuodelle budjetoidusta rahoituksen kokonaismäärästä on noin 3 %. Tulorahoituksen perusteena käytetään kahden laskentavuotta edeltävän vuoden suoritettujen tutkintojen ja opiskelijoiden määrien keskiarvoja. (Opetushallitus, Opetus ja kulttuuritoimen rahoitus - Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2011, 35.)

Koulutuksen järjestäjän on tilastoitava oppisopimuskoulutuksen opiskelijamäärät kaksi kertaa vuodessa Opetushallitukselle. Laskentapäivät ovat 20.1. ja 20.9. Kun oppisopimukset vastaavat vähintään kahdeksan kuukauden päätoimisia opintoja, ne voidaan tilastoida. Tiedot on toimitettava kymmenen päivän kuluessa tilastointipäivistä. Tieto ilmoitetaan koulutuksen järjestäjille lähetetyllä koontilistalla internetin välityksellä. Opetushallitus maksaa koulutuksen järjestäjälle painotetun keskiarvon perusteella kerran vuodessa opiskelijamäärän perusteella olevan yksikköhinnan. Koulutuksen järjestäjä ilmoittaa opiskelijamäärät Opetushallitukselle jokaisena niinä laskentapäivinä, kun opiskelijan oppisopimus on voimassa. (Opetushallitus, Opetus ja kulttuuritoimen rahoitus - Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2011, 35-36.)

4 OPPISOPIMUSKOULUTUKSEN VIRANOMAISTEHTÄVÄT

4.1 Oppisopimustoimiston rooli

Oppisopimuskoulutukset toteutustapa on usein verkostomainen ja siksi siihen liittyy monta osapuolta. Mukana prosessissa ovat koulutuksen järjestäjä, työntekijä, työnantaja sekä tietopuolisen opetuksen järjestäjä/näyttötutkinnon järjestäjä. Koulutuksen järjestäjältä tämä vaatii paljon. Koulutuksen järjestäjä eli useimmiten oppisopimustoimisto johtaa koko prosessia eli toimii kuin kapellimestarina. Oheinen laatimani kuva kertoo pelkästään sopimusten näkökulmasta mistä asioista koulutuksen järjestäjän on huolehdittava.

Kuva 2 Oppisopimuskoulutuksen sopimukset

Koulutuksen järjestäjän on hyvä omaksua moniasiakkuus-näkökulma, koska asiakkaita sille ovat sekä opiskelija että yritys. (Lankinen & Viinisalo 2008, 145.) Tämän lisäksi yhteistyökumppanina on lisäksi tietopuolisen opetuksen järjestäjä sekä mahdollisesti myös näyttötutkinnon järjestäjä. Verkostomainen toiminta edellyttää kaikilta toimijoilta selkeää työnjakoa, yhteistyötaitoja, jatkuvaa yhteistyöverkoston ylläpitoa ja hyvää tiedonkulkua. Vastuut ovat erilaiset toimijoiden kesken. Oppisopimustoimiston vastuuna on huolehtia kokonaisuudesta ja siitä, että eri tahot ymmärtävät oman vastuunsa. Oppisopimustoimistolla on näin ollen koulutuksen järjestäjänä joh-

to- ja valvontavastuu koko koulutusprosessista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, Oppisopimuksen laadun kehittäminen 2011, 29.) Vaikka oppisopimustoimiston rooli on näkyvimmillään koulutuksen alkuvaiheessa, niin vastuu viranomaistehtävistä säilyy sillä kaiken aikaa.

4.2 Oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtävän lainsäädäntö

Oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevaa lainsäädäntöä löytyy useista eri laeista. Seuraavassa käsitellään lakien ja asetusten valossa viranomaistehtävää. Mainittujen lakien ja asetusten lisäksi viranomaistehtävää on ohjattu Opetushallitusten määräyksillä sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjeillä.

4.2.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta

Laissa ammatillisesta koulutuksesta 630/1998 8 ja 9§ säätelee koulutuksen järjestämisluvasta ammatillisessa peruskoulutuksessa. Luvassa määrätään koulutustehtävä, joka sisältää määräykset mm. koulutusaloista, tutkinnoista ja koulutuksen järjestämisluodosta.

Kaikki ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvan saaneet voivat järjestää perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon valmistavaa tai ammatillisena lisäkoulutuksena järjestettävää oppisopimuskoulutusta. Järjestämisluvan kautta tuleva oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävä velvoittaa vastaamaan oppisopimuksen paikallisista viranomaistehtävistä. (Lahtinen & Lankinen 2010, 179.)

Koulutuksen järjestäjän on mahdollista ostaa osa koulutuksesta toiselta koulutuksen järjestäjältä, kuten lain 10 § osoittaa. Koulutuksen järjestäjällä on mahdollisuus hankkia oppisopimuskoulutuksessa tietopuolinen koulutus omalta oppilaitokselta tai joltakin toiselta palvelun tarjoajalta. Koulutuksen järjestäjän on kuitenkin vastattava siitä, että sen hankkimat koulutuspalvelut järjestetään ammatillisen koulutuksesta annetun lain mukaisesti. Oppisopimuskoulutuksessa on varmistauduttava siitä, että

koulutuspalvelut vastaavat opiskelijalle laadittua henkilökohtaista opiskeluohjelmaa. (Lahtinen & Lankinen 2010, 181.)

Lain ammatillisesta koulutuksesta 630/1998 17 § määrittelee oppisopimuksen kriteerit. Koulutuksen järjestäjän viranomaistehtäviin kuuluu varmistaa että oppisopimuksesta löytyvät nämä lain kriteerit, joita ovat mm. 15 vuotta täyttänyt työntekijä sekä kirjallinen määräaikainen työsopimus Samassa pykälässä käydään läpi millä kriteereillä on mahdollista solmia virkamiehen oppisopimus sekä yrittäjän oppisopimus.

Lain 18 § käsittelee sitä miten työntekijöitä koskevaa lainsäädäntöä sovelletaan oppisopimuskoulutukseen. Viranomaistehtävien osalta pykälässä oleellisinta ovat oppisopimuksen purkuedellytykset.

Lain 25 § b käsittelee miten arvioinnista päätetään. Koulutuksen järjestäjän viranomaistehtävään kuuluu päättää tietopuolisten opintojen ja työpaikalla tapahtuvan koulutuksen arviointien yhdistelmästä.

Lain 25 § c käsittelee miten arvioinnin oikaisu toteutetaan oppisopimuskoulutuksessa. Tietopuolisten opintojen osalta noudatetaan samaa tapaa kuin muussakin ammatillisessa koulutuksessa eli oikaisu pyydetään suullisesti tai kirjallisesti oikaisua rehtorilta tai arvioinnin suorittaneelta opettajalta tai muulta arvioinnista päätöksen tehneeltä henkilöltä. Oikaisu tehdään 14 päivän kuluessa tiedon saamisesta. Työpaikalla tapahtuvan koulutuksen osalta oikaisu tehdään työnantajalle

Lain 39 § käy läpi opintososiaalisia etuja oppisopimuskoulutuksessa. Opiskelijalle on oikeus saada tietopuolisten opintojen ajalta päivärahaa, perheavustusta sekä matka- ja majoituskorvauksia. Ministeriö määrittelee korvausten suuruuden erikseen asetuksessa 799/2007. Opintososiaalisten etujen maksaminen on osa viranomaistoimintaa.

4.2.2 Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 631/1998 5 § käsittelee koulutuksen järjestämislupaa, johon sisältyy myös oppisopimuskoulutus. Järjestämisluvassa käy ilmi

oppisopimusten vähimmäismäärä ammatillisessa lisäkoulutuksessa. Vähimmäismäärä ei tarkoita järjestämisvelvoitetta vaan koulutuksen järjestäjälle rahoituksessa turvattua oppisopimusten määrää. Koska vuosittain päätetään oppisopimusten valtakunnallisesta enimmäismäärästä valtion talousarviossa, opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa kiintiön koulutuksen järjestäjille. Lisäksi ministeriö voi ilman hakemusta muuttaa järjestämislupaa oppisopimusten määrän osalta, jos koulutuksen järjestäjä on järjestänyt koulutusta olennaisesti järjestämisluvan mukaista määrää vähemmän. (Lahinen & Lankinen 2010, 180.)

Lain 10 §:n mukaan ammatillisena lisäkoulutuksena järjestettävään koulutukseen sovelletaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 17 ja 18 §:n säännöksiä oppisopimuskoulutuksesta. Pykälät käsittelevät kriteerit oppisopimuskoulutukseen.

4.2.3 Asetus ammatillisesta koulutuksesta

Asetus ammatillisesta koulutuksesta 811/1998 6§ käsittelee oppisopimusta. Pykälässä käy ilmi, että koulutuksen järjestäjällä on mahdollisuus päättää siitä järjestetäänkö oppisopimuskoulutus tutkintoon johtavana vai näyttötutkintona.

Siinä säädetään myös mitä tietoja oppisopimuksesta on oltava. Tällaisia tietoja ovat sopimuksen voimassaoloaika, koeajan pituus, suoritettava tutkinto ja opiskelijan palkkauksen perusteet.

Pykälä säättää myös henkilökohtaiseen opiskeluohjelmaan liittyvistä asioista. mm. miten se on laadittava ja ketkä sen laativat. Henkilökohtaisessa opiskeluohjelmassa on käytävä ilmi seuraavat asiat: suoritettava tutkinto, opetuksessa noudatettava opetussuunnitelman tai näyttötutkinnon peruste sekä tutkinnon laajuus; keskeiset työtehtävät; koulutukseen sisältyvä tietopuolinen opetus; tietopuolisten opintojen ajoittuminen koulutusajalle; vastuulliset kouluttajat; sekä muut opintojen järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat. Opiskeluohjelmassa tulee ottaa huomioon myös opiskelijan aikaisempi koulutus ja työkokemus. Henkilökohtainen opiskeluohjelma on keskeinen oppisopimuskoulutuksen asiakirja. Mikäli oppisopimuksen solmimisvaihees-

sa ei ole laadittu henkilökohtaista opiskeluohjelmaa, on kyseenalaista onko edes oppisopimusta edes syntynyt. Vaikka tätä asiakirjaa voidaan täydentää ja täsmentää opintojen kuluessa, se on kuitenkin liitettävä oppisopimukseen jo oppisopimusta hyväksyttäessä. (Lahtinen & Lankinen 2010, 184.)

Oppisopimuksen syntymisen edellytyksenä on myös se, että työpaikalla on edellytykset järjestää koulutusta työtehtävien yhteydessä. Viranomaistehtäviin kuuluu näiden edellytysten arvioiminen. Asetuksen 5 §:n mukaan edellytyksiä ovat riittävä tuotanto- ja palvelutoiminta, tarpeellinen työvälineistö sekä ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevää henkilökuntaa, joka voidaan määrätä opiskelijan vastuulliseksi työpaikkakouluttajaksi. (Lahtinen & Lankinen 2010, 184.)

Lain 6 §:ssä käsitellään myös koulutuskorvausten maksamista työnantajalle. Koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat korvauksesta ottaen huomioon työnantajalle aiheutuvat kustannukset. Koulutuskorvausten suuruuteen vaikuttaa koulutusala, suoritettava tutkinto ja opiskelijan kokemus. (Lahtinen & Lankinen 2010, 189.)

Oppisopimuksen, henkilökohtaisen opiskeluohjelman sekä koulutuskorvausten valmistelu, päättäminen, seuranta ja maksaminen kuuluvat viranomaistehtäviin.

Asetuksen 7 § toteaa oppisopimuskoulutuksen johdon ja valvonnan kuuluvan koulutuksen järjestäjälle. Opetushallitukselle on tiedotettava vastuussa olevista yhteistyötörekisterin ylläpitämistä varten.

Asetuksen 10 § käsittelee opiskelijan arviointia. Oppisopimuskoulutuksessa opiskelijan opintosuoritukset ja osaaminen arvioidaan työpaikalla tapahtuvan koulutuksen osalta ja tietopuolisissa opinnoissa käyttäen asteikkoa kiitettävä (3), hyvä (2) ja tyydyttävä (1). Koulutuksen järjestäjä päättää näiden arviointien yhdistämisestä. (Lahtinen & Lankinen 2010, 192.)

Asetuksessa 13 § käsittelee koulutuksesta annettavien todistusten tietoja. Annettavasta todistuksesta tulee käydä ilmi noudatetut opetussuunnitelman perusteet, tutkinnon laajuus sekä oppisopimuksen kesto-aika. Todistukseen on lisäksi liitettävä työnantajan ja tietopuolisen opetuksen järjestäjän suorittamat arvioinnit.

Asetuksessa 14 § käsittelee opiskelijan arviointia eräissä tapauksissa oppisopimuskoulutuksessa. Kun näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus sekä muu ammatillinen lisäkoulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena, noudatetaan soveltuvin osin, mitä opiskelijan arvioinnista 10 ja 11 a §:ssä säädetään.

Oppisopimuskoulutuksena järjestettävästä muusta kuin näyttötutkintoon valmistavasta ammatillisesta lisäkoulutuksesta opiskelijalle annetaan todistus opintojen suorittamisesta noudattaen soveltuvin osin, mitä 13 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään.

Näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaan oppisopimuskoulutukseen osallistumisesta annetaan todistus noudattaen soveltuvin osin, mitä 13 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään. Näyttötutkintoon valmistavassa oppisopimuskoulutuksessa tutkinnon suorittamisesta ja tutkintotodistuksesta on voimassa, mitä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa asetuksessa (812/1998) säädetään. Oppisopimuskoulutuksen järjestäjän tulee huolehtia oppisopimuskoulutusta koskevan todistuksen antamisesta. Tutkintotodistuksen antaa tutkintotoimikunta.

4.2.4 Asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta

Tässä asetuksessa (812/1998) mainitaan vain että oppisopimuskoulutuksesta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisessa koulutuksessa säädetään.

4.2.5 Opetusministeriön asetus oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisista eduista tietopuolisen opetuksen aikana

Asetus oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisista eduista tietopuolisen opetuksen aikana (799/2007) ilmoittaa opintososiaalisten etujen euromääräiset korvaukset.

Oppisopimuskoulutuksessa opiskelijalla on oikeus saada tietopuolisen opetuksen aikana:

- 1) ansiomenetyksen korvauksena päivärahaa 15 euroa opetuspäivältä;
- 2) perheavustusta 17 euroa opetuspäivältä, jos opiskelijalla on huollettavanaan alle 18-vuotias lapsi;
- 3) majoituskorvausta 8 euroa opetuspäivältä, jos tietopuolinen opetus järjestetään opiskelijan koti- tai oppisopimuspaikkakunnan ulkopuolella.

Matkakorvausta on oikeus saada yli 10 kilometrin matkalta opetuspaikalle halvimman matkustustavan mukaan.

Koulutuksen järjestäjän viranomaistehtäviä on valmistella, päättää ja maksaa opintososiaaliset edut.

4.2.6 Muu oppisopimusta koskeva lainsäädäntö

Oppisopimuskoulutusta koskevaa lainsäädäntöä ja määräyksiä sisältyy lisäksi muihin säädöksiin ja määräyksiin. Opetusministeriön käynnistämän Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen -hankkeen 30.4.2010 julkaistussa väliraportissa lueteltiin aiemmin käsiteltyjen lakien ja asetusten lisäksi seuraavat oppisopimuskoulutukseen liittyvät säädökset ja määräykset:

Lainsäädäntö

- hallintolaki (434/2003)
- laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999)
- asetus viranomaisen toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta (1030/1999)
- opetusministeriön asetukset ammatillisista perustutkinnoista (469/2008 ja 955/2008)
- opetusministeriön asetus ammatillisessa aikuiskoulutuksessa annetussa laisissa tarkoitetusta tutkintorakenteesta (24/2010)
- asetus opiskelijan arviointiasteikon muutoksista ja siihen liittyvistä siirtymäsäännöksistä (488/2008)
- henkilötietolaki (523/1999)
- laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta (L564/2009)

- opetusministeriön asetus eräiden opintojen tuottamasta kelpoisuudesta ammattikorkeakouluopintoihin (355/2003)
- kielilaki (423/2003)
- yliopistolaki (558/2009)
- työsopimuslaki (55/2001)

Määräykset

- Opetushallituksen määräykset perustutkintojen perusteista (opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet) näyttötutkinnon perusteet
- Opetushallituksen määräyksen näyttötutkinnon perusteista (ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot)
- todistukset näyttötutkinnoista, näyttötutkintoon valmistavasta koulutuksesta sekä näyttötutkintoon valmistavasta oppisopimuskoulutuksesta (OPH:n määräys 56/011/2009)
- todistusmallit, ammatilliset perustutkinnot ja valmistava koulutus (OPH:n määräys 5/012/2009)
- henkilökohtaistaminen (OPH:n määräys 43/011/2006)
- näyttötutkintomaksujen tilittäminen Opetushallitukselle (OPH:n määräys 1/011/2006)
- pysyvästi säilytettävät kunnalliset opetustoimen asiakirjat (Kansallisarkiston määräys 321/43/2006)

Ohjeet

- Oppisopimuskoulutuksen järjestäminen (OPM:n kirje 4/503/2008)
- Näyttötutkinto-opas (OPH 2007)
- Lisäksi oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen ja rahoitusperusteisiin annetaan vuosittain ohjeita mm. Opetushallituksen järjestämissä koulutustilaisuuksissa ja opetusministeriön ammatillista lisäkoulutusta koskevien oppisopimuspaikkojen jakopäätösten yhteydessä.

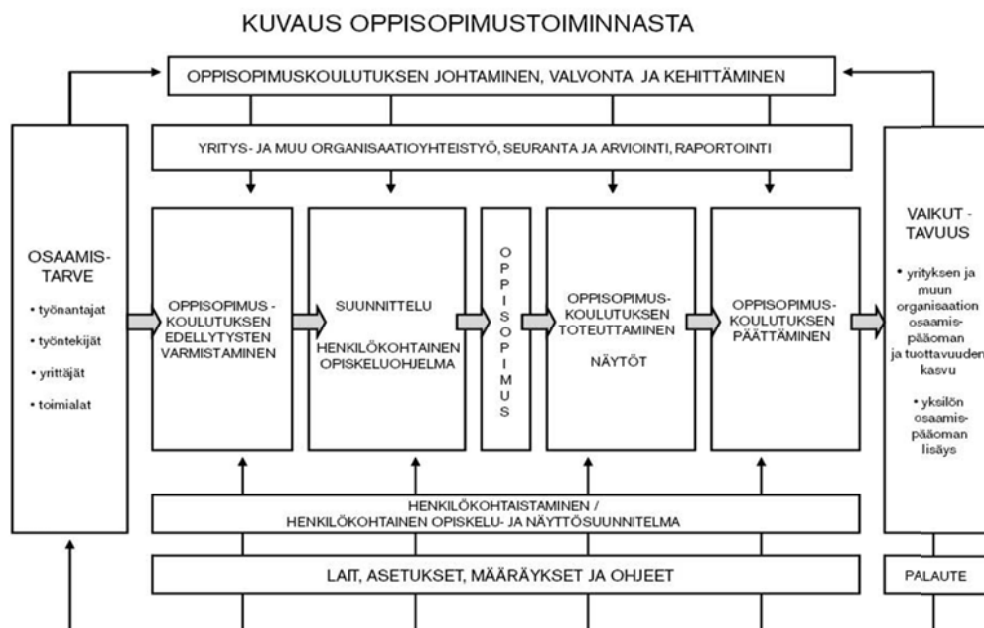
Ylläoleva luettelo kertoo siitä, miten oppisopimuskoulutuksen järjestämistä on säädelty hyvin paljon. Samoin laaja säättely asettaa haasteita oppisopimuskoulutuksen järjestäjän henkilökunnan osaamiselle.

4.3 Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen -raportti

Opetusministeriö käynnisti joulukuussa 2009 oppisopimuskoulutuksen laadun kehittämishankkeen. Hankkeen tehtäväksi annettiin laatia

1. oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä koskevan viranomaistoiminnan laatu-kriteerit,
2. oppisopimuskoulutuksen erityispiirteiden pohjalta ehdotukset toimenpiteiksi, joiden perusteella ohjausjärjestelmää kehitetään hallinnollisten käytäntöjen selkeyttämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi,
3. työpaikalla tapahtuvan oppimisen vastuut ja velvoitteet koulutuksen järjestäjän, työnantajan ja opiskelijan näkökulmista sekä niiden toteutumisen varmistavat ohjaukselliset kehittämistoimenpiteet
4. esitykset oppisopimuskoulutuksen tarjonnan ja järjestämisen kysyntälähtöisyyden edistämistä koskevista toimenpiteistä sekä
5. edellä mainittujen toimenpiteiden vaikutukset lainsäädäntöön ja muuhun ohjeistukseen.

Hanke sai loppuraporttinsa valmiiksi maaliskuussa 2011. Loppuraportissa esitetään koulutuksen järjestäjän oppisopimuskoulutusprosessi seuraavasti:

Kuva 3: Oppisopimuskoulutuksen prosessikaavio (Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen, 2011, 24.)

Hankkeen loppuraportissa oli määritelty oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtävät seuraavasti (Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen, 2011, 21):

- oppisopimuskoulutuksen kokonaisvaltainen johto ja valvonta
- oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksista tiedottaminen sekä työnantajien ja opiskelijoiksi pyrkivien neuvonta
- opiskelijan koulutustarpeen ja -edellytysten sekä koulutustyöpaikan soveltuvuuden arviointi
- henkilökohtaisen opiskeluohjelman laadinta ja henkilökohtaistamisen toteutumisesta huolehtiminen
- oppisopimuskoulutusta toteuttavien tahojen työnjaosta sopiminen
- oppisopimusten hyväksyminen ja sopimusjärjestelyiden toteuttaminen
- koulutusjärjestelyjen toteutumisen seuranta, erityisesti työpaikalla tapahtuvan opiskelun seuranta ja valvonta sekä oppisopimusopiskelijan osaamisen kehittymisen seuranta
- tietopuolisen opetuksen laadunvarmistus ja hankinta
- tutkinnon suorittamisen järjestelyt
- opintososiaalisia etuuksia ja koulutuskorvauksia koskevien päätösten valmistelu, päättäminen ja maksaminen
- tietopuolisten opintojen ja työpaikalla tapahtuvan koulutuksen arviointien hankkiminen sekä oppisopimuskoulutusta koskevan todistuksen antaminen
- yhteistyöverkoston ylläpito ja eri osapuolten sovittuihin velvoitteisiin sitoutumisen varmistaminen
- oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskeva muu hallinto

Raportissa käydään läpi yksityiskohtaisemmin yllä olevien viranomaistehtävien laadukriteereitä. Hankkeen työryhmä esittää oppisopimuskoulutuksen kehittämiseksi laadunhallinta opasta. (Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen, 2011, 36.) Lisäksi on odotettavissa laatuhanke mukaisia kehittämissuhteita edistäviä toimia sekä Opetushallitukselta että Opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

5 HAASTATTELUTUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Haastattelun toteutus

Haastattelututkimus toteutettiin haastattelemalla viittä eri henkilöä, jotka toimivat tai ovat toimineet oppisopimuskoulutuksen parissa koulutuksen järjestäjän palveluksessa. Kaikki haastatellut omasivat vuosien kokemuksen oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtävistä. He toimivat koulutustarkastajan tehtävissä tai oppisopimuskoulutuksen järjestäjän johtotehtävissä. Haastateltavat valittiin tutkimukseen juuri vahvan oppisopimukseen liittyvä osaamisensa ja kokemuksensa perusteella.

Haastatellut edustivat kolmea eri oppisopimuskoulutuksen järjestäjää. Haastatelluista kolme olivat Satakunnan oppisopimuskeskuksessa työskenteleviä. Satakunnan oppisopimuskeskus on Porin kaupungin alainen organisaatio. Loput haastatellut edustivat Pirkanmaan oppisopimuskeskusta sekä Vakka-Suomen oppisopimustoimistoa, jotka taas ovat osa ammatillisen koulutuksen järjestäjien organisaatiota. Haastatteluun valitsin tarkoituksellisesti lähialueen oppisopimustoimistot, joiden kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää jatkossakin. Teemahaastattelut toteutettiin elo-syyskuun aikana. Haastatteluissa käytettiin vapaamuotoista lomakerunkoa (Liite 1).

5.2 Oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtävät

Vastaajilta kysyttiin mistä löytyy tieto oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtävistä. Heidän vastauksissaan tulivat esille ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö sekä oppisopimuskoulutuksen laaturaportti. Vastaajien mielestä tieto viranomaistehtävistä löytyy pääasiassa näistä mutta sitä ei ole varsinaisesti koottu yhteen paikkaan. Useimpien mielestä tieto on sirpalemaisesti monessa eri laissa ja ohjeessa. Siksi oppisopimuskoulutuksen raporttia kiitellään hyväksi työkaluksi. Raportti on tähän asti paras tiedonanto oppisopimuskoulutuksen järjestäjän viranomaistehtävistä, vaikka siinäkään ei ole kaikkea käsitelty.

Ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä ei vastaajien mielestä ole täysin määritelty kaikkea viranomaistehtävään liittyvää. Laaturaportti ei myöskään täysin kerro mi-

hin lain tai säädöksen pykäliin eri viranomaistehtävän kokonaisuudet pohjautuvat. Sekä laki että laaturaportti antavat raamit oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtäville, mutta eivät kuitenkaan sido liikaa koulutuksen järjestäjän käsiä.

Vastaajien mielestä oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtäviä ei ole määritelty selkeästi. Heidän mielestään laaturaportti on hyvä pään avaus, mutta vastaajat kaipaavat parempaa ohjeistusta. Tietoa löytyy niin monesta lähteestä, että on haastavaa löytää oikeat lait ja asetukset sekä niiden yhteydet toisiinsa.

Vastaajien mielestä viranomaistehtäviin ei tule kovinkaan usein muutoksia. Jonkin verran tulee Opetushallituksesta sekä Opetus- ja kulttuuriministeriöstä ohjeistuksia kirjeitse. Muutokset useimmiten koskevat yleisesti koulutuksen järjestäjän tehtäviä eivät niinkään oppisopimuskoulutusta. Osa vastaajista koki ongelmaksi sen, että tiedotteet saattoi mennä suoraan koulutuksen järjestäjän ylläpitäjälle, eivätkä siten tulleet oppisopimuskoulutusta vastuussa oleville.

Tietoa oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtävistä ja niiden hoitamisesta levitetään oppisopimuskoulutuksen parissa toimiville myös eri tiedotustilaisuuksissa ja koulutuksissa, joita järjestetään vuosittain. Näitä ovat mm. Opetushallituksen vuosittain järjestämä oppisopimuskoulutuksen tietotori ja Suomen Oppisopimuskoulutuksen järjestäjät ry:n eri seminaarit. Näissä tilaisuuksissa kuullaan uusimpia ohjeistuksia, suosituksia ja tulkintoja sekä Opetushallitukselta että Opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Osa tästä ohjeistuksesta tulee suusanallisesti näissä tilaisuuksissa. Osa vastaajista koki ongelmaksi sen, että lainsäädäntö ja ohjeistukset seuraavat liian hitaasti työelämän muutoksia.

Vastaajien mielestä oppisopimuskoulutuksen järjestäjän viranomaistehtävään vaikuttavat lukuisat muutkin lait kuin ainoastaan ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö. Vastaajat luettelivat tässä yhteydessä seuraavia lakeja ja määräyksiä: työsopimuslaki, hallintolaki, tietosuojalaki, laki nuorista työntekijöistä, hankintalaki, työaikalaki, henkilökohtaistamismääräys sekä sopimusoikeus. Lisäksi lukuisat työehtosopimukset vaikuttavat tehtäviin oppisopimukseen paljon. Vastaajien mielestä on haastavaa tuntea työehtosopimusten sisältö ja ottaa ne huomioon oppisopimusta solmittaessa. Tähän

kun vielä lisätään n. 350 eri ammatillista tutkintoa ja niiden perusteet. Tutkintojen perusteet ovat entistä laajemmat ja yksityiskohtaisemmat.

Vastaajat kommentoivat mm. seuraavasti: ”Vaadittavan tiedon määrä on järkyttävä” ”On hirvittävä määrä lakeja, joita tulisi tuntea.” ”Lakiviidakko on melkoinen” ”Pitäisi olla juristi”. ”Kaikkea ei voi hallita täydellisesti, mutta jollain tasolla on, mikä se taso sitten onkaan”. Vastaajat esittivät ajatuksenaan, että osaamista tarvitaan paljon. Oppisopimustoimijalla on niin laaja toimintakenttä että tarvitaan parempaa ohjeistusta. Lisäksi osa toimijoista on uusia tällä sektorilla, heillä ei voi olla kaikkea tietoa. Tässä yhteydessä vastaajat kaipaavat Opetus- ja kulttuuriministeriöltä sekä Opetushallitukselta vahvempaa otetta ohjeisiin ja suosituksiin. Lisäksi toivotaan enemmän koulutusta, joka kohdistetaan oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtäviin osallistujille. Koulutuksen tarvetta korostaa myös laaturaportissa esitetty toimenpideehdotus, jossa esitetään Opetushallituksen järjestävän koulutusta oppisopimuskoulutuksesta vastuussa oleville. Siten voitaisiin vahvistaa heidän osaamisperustaansa sekä yhtenäistää toimintatapoja. (Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen, 2011, 35.)

Vastaajien mielestä tilanne lainsäädännön osalta oli parempi silloin kun oppisopimuskoulutusta sääтели oma erillinen lainsäädäntö. Nyt kun oppisopimuskoulutus on osana muuta ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä, sen erityispiirteet eivät nouse samalla tavalla esille. Tämä aiheuttaa huolta vastaajissa.

Kaikki vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että oppisopimuskoulutuksen järjestäjän viranomaistehtävää tekevät kaikki oppisopimustoimiston työntekijät. Viranomaistehtävää hoitavat niin johto kuin koulutustarkastajat ja koulutussihteerit. Viranomaistehtävään kuuluu monia käytännön työtehtäviä, jotka ovat olennaisen tärkeitä. Erityisesti koulutussihteerit tekevät arvokasta työtä seuratessaan koulutusten toteutustietoja, maksaessaan koulutuskorvauksia sekä opintososiaalisia etuja.

5.3 Kehittämiskohteet

Kysyttäessä oppisopimuskoulutuksen järjestäjän viranomaistehtäviin liittyviä kehittämiskohteita, vastaajat nostivat esille monia tärkeänä pitämiään seikkoja. Toivottiin että lakien ja ohjeista olevat ristiriitaisuudet saataisiin pois. Osa epäselvistä kohdista on seurausta siitä, että nykyisistä laeista ja säädöksistä pitää erikseen poimia oppisopimuskoulutusta koskevat tiedot. Silloin herää kysymyksiä, mitkä kohdat koskevat oppisopimuskoulutuksen järjestämistä.

Vastaajat kokivat myös haasteeksi sen, että oppisopimuskoulutuksen järjestäjille on erilaisia toimintatapoja. Varsinkin puhuttaessa viranomaistehtävään liittyvistä asioista, olisi tärkeää että toimintatavat olisivat valtakunnallisesti samoja. Osittain toimintatapojen erilaisuus johtuu erilaisista taustaorganisaatioista, jotka voivat olla kuntia, kuntayhtymiä, säätiöitä tai muita yksityisiä yhteisöjä. Taustaorganisaatioiden toimintatavat ja –ohjeet vaikuttavat myös oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen.

Osa vastaajista toivoi opetus- ja kulttuuriministeriöltä sekä Opetushallitukselta vielä vahvempaa otetta ohjata koulutuksen järjestäjiä. Tarvitaan vahvempi ylätason näkemys oppisopimuskoulutuksesta sekä sen asemasta että järjestämisestä. Vahvemmillä suosituksilla on mahdollista saada järjestäjäkenttä toimimaan samaan suuntaan. On tärkeää, että toiminnan arviointia lisätään kaikilla tasoilla. Oppisopimuskoulutuksen järjestämistä on tarpeen arvioida laadunhallinnan näkökulmasta. Tässä arvioinnissa voidaan hyödyntää vertaisarviointia sekä ulkopuolista arviointia.

Työpaikalla tapahtuvan oppimista tulee vastaajien mielestä kehittää. Työpaikkakouluttajien rooli kaipaa selkeyttämistä sekä korostamista. Vastaajat toivat esille, että jos työpaikalla tapahtuvaa oppimista ei pidetä keskeisenä toimintatapana, on vaarana että oppisopimuskoulutusta pidetään rahoitusmuotona eikä erityisenä koulutuksen järjestämismuotona.

Vastaajien mielestä myös henkilökohtaistaminen nousee tärkeäksi oppisopimuskoulutuksen järjestämisessä. Ilman hyvää henkilökohtaistamista, ei oppisopimuskoulutuksen kaikille osapuolille avaudu koulutuksen toteutukseen keskeiset seikat. Mikä on opiskelijan aikaisempi osaaminen, mitkä ovat työpaikan tarpeet, miten työpaikalla

tapahtuva oppiminen ja tietopuolinen koulutus nivoutuvat yhteen. Nämä seikat ovat olennaisen tärkeitä tietää jokaisen, joka on mukana oppisopimuskoulutuksen toteutuksessa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Oppinäytetyön tavoitteena oli selvittää oppisopimuskoulutuksen järjestäjän viranomaistehtäviä ja sitä miten lainsäädäntö ohjaa sitä. Tehdyn työn perusteella voidaan nähdä, että oppisopimuskoulutusta voidaan syystä pitää tarkimmin säädeltyinä koulutuksenjärjestämismuotona. Sen viranomaistehtävät ovat sekä hallinnollisesti että oikeudellisesti vaativimpia koulutuksenjärjestäjän tehtäviä.

Oppisopimuskoulutus on erityinen ammatillisen koulutuksen järjestämismuoto. Se poikkeaa monin osin muusta ammatillisesta koulutuksesta. Tämä näkyy erityisesti oppisopimuskoulutuksen järjestäjän viranomaistehtävissä. Ne ovat moninaiset ja laajat. Viranomaistehtäviin vaikuttava lainsäädäntö on myös moninainen. Lainsäädännön laajuutta ja vaikusta eivät ymmärrä aina edes koulutusalan ihmiset, jotka ovat olleet mukana oppisopimuskoulutuksessa tietopuolisen koulutuksen toteuttajina. Tärkeää on muistaa oppisopimuskoulutuksen perusideologia: oppiminen tapahtuu pääasiassa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Oppisopimuskoulutus ei ole oppilaitoslähtöistä vaan aina ensi sijassa työpaikkalähtöistä koulutusta.

Oppisopimuskoulutuksen järjestäjän ei ole tunnettava vain ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö vaan myös lukuisat muut lait kuten työsuhteeseen liittyvät lait, hallintolaki sekä mahdollisesti hankintalaki. Tähän osaamiseen on lisättävä lukuisat eri työehtosopimukset, jotka on huomioitava tehtäessä oppisopimusta.

Lainsäädännön lisäksi haasteen antaa se, että oppisopimuskoulutuksessa on tunnettava jollakin tasolla n. 350 eri ammatillisen tutkinnon perusteet. Luonnollisesti kukaan ei pysty tuntemaan täysin tätä kaikkea, mutta oppisopimustoimijan on tunnettava hyvin näyttötutkintojärjestelmä ja henkilökohtaistaminen. Tässä yhteydessä se, että op-

oppisopimus olisi osa ammatillisen koulutuksen järjestäjän toimintaa, voi tarjota laajempaa osaamista eri tutkinnoista.

Oppisopimuskoulutuksen erityispiirteiden tulisi vaikuttaa Sataedun tulevan oppisopimustoimiston organisointiin. Oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen liittyy erityistä osaamista ja tietoa, jotka on hallittava. Siksi oppisopimustoimistolla tulisi mielestäni olla itsenäinen asema, jotta viranomaistehtävän hoitaminen korostuisi. Oppisopimustoimistolla tulisi olla autonomiaa, jotta se voi huolehtia koulutuksen järjestäjän vastuusta. Oppisopimuskoulutuksen järjestäminen ei ole oppilaitoslähtöistä toimintaa vaan enemmän koulutuksen järjestäjälle kuuluvaa hallinnollista toimintaa, jonka piirissä on sekä työpaikalla annettava koulutus että tietopuolinen koulutus oppilaitoksissa.

Tarvittava osaaminen tulee uuteen oppisopimustoimistoon Satakunnan oppisopimuskeskuksesta siirtyvien henkilöiden kautta. Tuota osaamista on vaalittava ja kehitettävä siten, että kiinnitetään huomiota henkilöstön osaamisen kehittämiseen. Henkilöstöllä on oltava uuden työnantajan palveluksessa edelleen mahdollisuus osallistua itsensä kehittämiseen ja kouluttautumiseen. Tämä mahdollisuus pitää olla jokaisella työntekijällä. Tärkeää on myös verkostoitua muiden oppisopimuskoulutuksen järjestäjien kanssa. Samassa yhteydessä tehtävän vertaisarvioinnin avulla on mahdollista löytää kehittämiskohteita ja hyviä käytäntöjä. Näin oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen liittyvä erikoisosaaminen säilyy ja kehittyy. Siirtyvän henkilökunnan osaamista on järkevää hyödyntää myös koulutuksen järjestäjän muun henkilökunnan osaamisen lisäämisessä.

Oppisopimuskoulutusprosessin hallinta ja viranomaistehtävistä huolehtiminen on vaativaa. Tämän tulisi näkyä myös oppisopimustoimiston resursoinnissa. Henkilöstöä on oltava riittävästi, jotta viranomaistehtävät tehdään huolella. Riittävällä resursoinnilla voidaan huolehtia siitä, että oppisopimuskoulutusta toteutetaan laadukkaasti niin työpaikoilla kuin tietopuolisissa opinnoissa. Oppisopimuskoulutusta on pyrittävä kehittämään ja uudistumaan ja tämä kaikki edellyttää henkilöresursseja.

Uuden oppisopimustoimiston toimintaa organisoidessa on huomioitava yhtenäinen toimintatapa. Viranomaistehtävää pitää olla toteutettu samalla tavalla riippumatta

henkilöstä, joka sitä hoitaa. Oppisopimustoimistolla tulee olla yhteinen linja toimiesaan asiakkaiden kanssa. Siksi uuden oppisopimustoimiston on viisasta laatia yhteinen ohjeistus viranomaistehtävästä. Yhteiset toimintatavat nousevat tärkeäksi myös alueellisesti, kun vuoden 2013 alussa maakunnassa on kaksi oppisopimuskoulutuksen järjestäjää. Tämän vuoksi on tarpeellista luoda yhteiset ohjeistukset, jotta viranomaistehtävää hoidetaan maakunnassa samalla tavalla. Näin asiakkaita ei aseteta eriarvoiseen asemaan ja viranomaistoiminta näyttäytyy samanlaisena. Toivottavaa olisi se, että saadaan rakennettua yhteisiä toimintatapoja laajemmalla alueella, toivottavasti myös valtakunnallisesti.

Mielestäni oppisopimuskoulutuksen järjestäjän viranomaistehtävä ei ole selkeästi määritelty nykyisessä lainsäädännössä ja ohjeistuksessa. Puhuttaessa viranomaistehtävästä mielestäni sen laillinen perusta pitää olla todella selkeästi ja aukottomasti osoitettavissa. Erityisesti uuden koulutuksen järjestäjän ja uuden työntekijän on todella haastavaa löytää kaikki tieto oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen liittyvästä. Toiminnan alkaessa on pitkä ja kuluttava matka hankkia tieto näistä asioista. Laaturaportti, johon on viitattu useampaan kertaan tässä opinnäytteessä, on hyvä ja oikeaan ohjaava raportti, mutta mielestäni tarvitaan vielä lisää ohjausta.

Siksi mielestäni on hyvä, että olisi olemassa yhteinen valtakunnallinen oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen liittyvä tietopankki. Kyseessä voisi olla sähköinen tietopankki, josta löytyy kaikki oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen liittyvä aineisto: tarkka määritelmä viranomaistehtävistä sekä niiden pohjalla olevasta lainsäädännöstä ja ohjeistuksesta, uusimmat voimassa olevat määräykset ja suositukset. Tätä yhteistä tietopankkia päivitetäisiin säännöllisesti.

Oppisopimuskoulutuksen sisältyessä lakeihin ammatillisesta koulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta, sen asema on vahvistunut. Oppisopimuskoulutus on nyt samanarvoinen ja vaihtoehtoinen ammatillisen koulutuksen muoto. Tämä on erittäin hyvä asia. Samalla kuitenkin on uhkana se, että oppisopimuskoulutuksen erityispiirteet eivät nouse esille. Mikäli sen erityispiirteitä ei selkeästi ole nähtävissä, voi helposti käydä niin, että sitä pidetään vain rahoitusmuotona eikä koulutusmuotona. Tästä näkökulmasta se, että oppisopimuskoulutuksella olisi oma lainsäädäntö, olisi parempi asia.

Olipa lainsäädäntö millainen tahansa, on oppisopimuskoulutuksen järjestäjän muistettava aina perustehtävänsä. Oppisopimustoimiston tehtävänä on palvella opiskelijaa ja työnantajaa hankkimaan tarvittavaa ammatillista osaamista.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. Vastapaino. Jyväskylä.
- Arajärvi, P & Aalto-Setälä, M. 2004. Opetuslainsäädännön käsikirja. Edita Publishing. Helsinki
- Asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 812/1998
- Asetus ammatillisesta koulutuksesta 811/1998
- Asetus eräiden opintojen tuottamasta kelpoisuudesta ammattikorkeakouluopintoihin 355/2003
- Asetus oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalista eduista tietopuolisen opetuksen aikana 799/2007
- Canning, R. & Lang, I. 2004. Modern Apprentices in Scotland. Journal of Education Policy
- Eskelinen, R. 2007. Oppisopimuksella osaamiseen. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.8.2011. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jamk-561>
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. ja Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-kustannus
- Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi oppisopimuskoulutuksesta, HE 200/1993
- Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi oppisopimuskoulutuksesta, HE 311/1992
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus. Helsinki.
- Koulutuskeskus Salpauksen www-sivut. Viitattu 13.9.2011. <http://www.salpaus.fi/opiskele/oppisopimuskoulutus/opsoyleista/>
- Laki oppisopimuskoulutuksesta 1605/1992
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998
- Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 631/1998
- Lain opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 635/1998
- Lahtinen, M & Lankinen, T. 2010, Koulutuksen lainsäädäntö käytännössä, Tietosanomaa. Helsinki
- Lankinen, S & Viinisalo, K. 2008. Ajatuksia oppisopimuskoulutuksesta, Helsingin kaupunki, opetusvirasto. Helsinki

Makkonen, M. 2007. Työpaikkakouluttajan koulutuksen kehittäminen Savon oppisopimuskeskuksessa, Kehittämishankeraportti, Jyväskylän Ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.8.2011. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jamk-1199709245-1n>

Nikkilä, M. 2011. Oppisopimuskoulutuksen opas 2011

Niskanen, Vesa A. Kvalitatiivinen tutkimus. Määrittelyä. Kohti tutkivaa työtapaa. Viitattu 15.6.2011. Osoitteessa <http://www.mm.helsinki.fi/users/niskanen/kotu/>

Opetushallitus. 2006. Henkilökohtaistamismääräys, Dno 43/011/2006

Opetushallitus. 2006. Määräys todistuksista näyttötukinnoissa, näyttötutkintoon valmentavasta koulutuksesta sekä näyttötutkintoon valmentavasta oppisopimuskoulutuksesta, Dno 10/011/2006

Opetushallitus. 2009. Tarkastuskertomus. Dno 6/060/2007

Opetushallitus. 2011. Aikuiskoulutusopas syksy 2011. Helsinki

Opetushallitus. 2011. Opetus ja kulttuuritoimenrahoitus - Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2011, Oppaat ja käsikirjat 2011:1

Opetushallituksen www-sivut. Viitattu 15.8.2011. www.oph.fi

Opetusministeriö. 2007. Oppisopimuskoulutuksen kehittäminen Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:25 Dnro 24/040/2006

Opetusministeriö. 2008. Kirje ammatillisen koulutuksen järjestäjille 19.6.2008, Dnro 4/503/2008

Opetusministeriö. 2008. Tiedote 30.12.2008. Viitattu 8.9.2011. <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2008/12/oppisopimustarkastukset.html>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011. Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:8 Dnro 81/040/2009

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2010. Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen. Väliraportti 30.4.2010

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011. Oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmän kehittäminen Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:7 Dnro 38/040/2010

Oppisopimuslaki 125/1923

Oppisopimuslaki 422/1967

Oppisopimus.net. 2011. Viitattu 28.4.2011. <http://oppisopimus.net>

Satakunnan oppisopimuskeskuksen www-sivut. Viitattu 15.8.2011. www.satakunnanoppisopimuskeskus.fi

Suomalainen, H. 2009. Oppisopimuskoulutuksen yleinen tila sekä sen laadun ja vaikuttavuuden kehittäminen. Opetusministeriö

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uudistettu laitos. Tammi. Helsinki.

Verkkoapaja. Viitattu 11.8.2011. <http://www.verkkoapaja.fi>

LIITE 1

TEEMAHAASTATTELUN KYSYMYKSET

Mitkä ovat oppisopimuskoulutuksen järjestäjän viranomaistehtävät?

Mistä löytyy kaikki virallinen tieto oppisopimuskoulutuksen järjestäjää koskevistä viranomaistehtävistä?

Miten ne poikkeavat muista ammatillisen koulutuksen järjestäjän viranomaistehtävistä?

Mistä saa tiedon viranomaistehtävistä tai niiden muutoksista?

Muuttuvatko viranomaistehtävien sisältö usein, tuleeko tarkennuksia?

Onko jotain mitä haluaisit että lainsäädännössä/ohjeistuksessa olisi toisin?

Ketkä oppisopimustoimistossa suorittavat viranomaistehtävää?

Miten koet että lainsäädäntö näkyy käytännön työssä oppisopimustoimistossa?

Mitkä ovat mielestäsi suurimmat haasteet tai kehittämiskohteet viranomaistehtävissä?